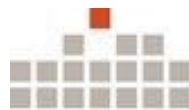

Disputten

Utgave 342024, årgang 31

Medlemsblad for Slekt og Data Oslo/Akershus

SLEKT OG DATA

OSLO/AKERSHUS

MEDLEMSBLAD

for Slekt og Data
Oslo/Akershus
Utkommer med
4 nummer pr. år

ANNONSER

Send e-post til
sveinasak@gmail.com

SLEKT OG DATA

Oslo/Akershus
Øvre Slottsgate 2 B
0157 Oslo
www.slektogdata.no/oa

REDAKTØR

Else Edvinsen Granum
red@oa.slektogdata.no

OPPLAG

2600 digitale kopier sendes til alle
medlemmer.
100 trykte eksemplarer sendes til
biblioteker samt Nasjonalbiblioteket.

TRYKK

Kraft Digitalprint

FORSIDEBILDE

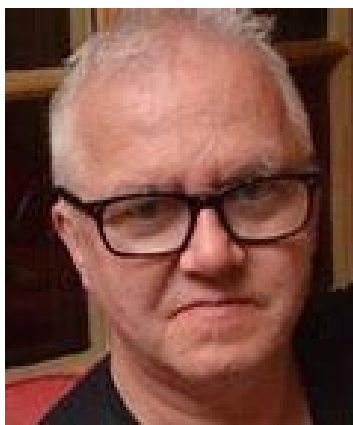
JUL

HJEMMESIDE

<https://slektogdata.no/oa>

- 2 *Innhold*
- 3 *Leder*
- 4 *Visit Asker*
- 10 *Slektsforskerdagen 2024*
- 21 *Ti juleskikker med eldgamle røtter*
- 25 *Kirkebokgruppa O/A's utflukt til Christiania
Tukthus*
- 27 *«Begravde i Oslo» og andre kommuners søk for
gravlagte er stengt.*
- 28 *Største samling av lokale tillitsvalgte*
- 29 *Aktiviteter/Brukergrupper/Lokale grupper*
- 30 *Styret*

Vi blir stadig større

Leder Sigbjørn Elvebakken

Akershus er et fylke i vekst og vi må bare ta til oss at geografien utvider seg.

Asker kommune har fått tilskudd de siste årene, med sammenslåing med Røyken og Hurum i 2020.

Da ble Buskerud mindre og vi Akershus større. Nord for Oslo, er Hadelandskommunene Jevnaker og Lunner innlemmet i Akershus i januar i år, kanskje er Gran på vei også?

Det innebærer at avstandene øker fra «utkantene» inn til Oslo, hvor vi har vår hovedvirksomhet. Vi har et behov for også å få aktiviteter lokalt, gjerne lokale grupper som kan få hjelp av Slekt og Data Oslo/Akershus til å etablere seg.

Det er noen ting som kreves for å opprette en lokal gruppe:

- En eller flere ildsjeler som er villig til å drifte den lokale gruppa. En lokal gruppe krever ikke et styre ifølge vedtektene til Slekt og Data Oslo/Akershus og har heller ingen egen økonomi. Slekt og Data Oslo/Akershus kan dekke løpende utgifter på vårt budsjett.
- Det lokale biblioteket har ofte lokale til møter og stiller gjerne opp. Et annet sted kan være en kommunal frivilligsentral.

Dere velger selv hvor ofte dere vil møtes og hvor lenge møtene skal være. Slekt og Data Oslo/Akershus annonserer møtene på våre nettsider.

Den lokale gruppa får også en egen underside på våre nettsider for informasjon, møtekalender og artikler.

Dere bestemmer selv hvor mye innhold som skal ligge her.

Vi tilbyr også en styrekontakt som skal hjelpe til med det organisatoriske og være som en mentor for den lokale gruppa.

Vi er glade for at omlandet til Slekt og Data Oslo/Akershus vokser, men ser også at det krever noe for at vi skal kunne gi medlemmene et tilbud så nært som mulig der de bor.

Det er absolutt ikke komplisert, men krever litt lokal innsats. Vi kan ikke styre alt sentralt, da blir avstanden til medlemmene større.

Er dere villig til å yte litt for å få et lokalt treffpunkt der dere bor, ta kontakt med oss. Gevinsten er stor, et møtepunkt der slektsforskere deler kunnskap og erfaringer gir både sosialt og faglig utbytte.

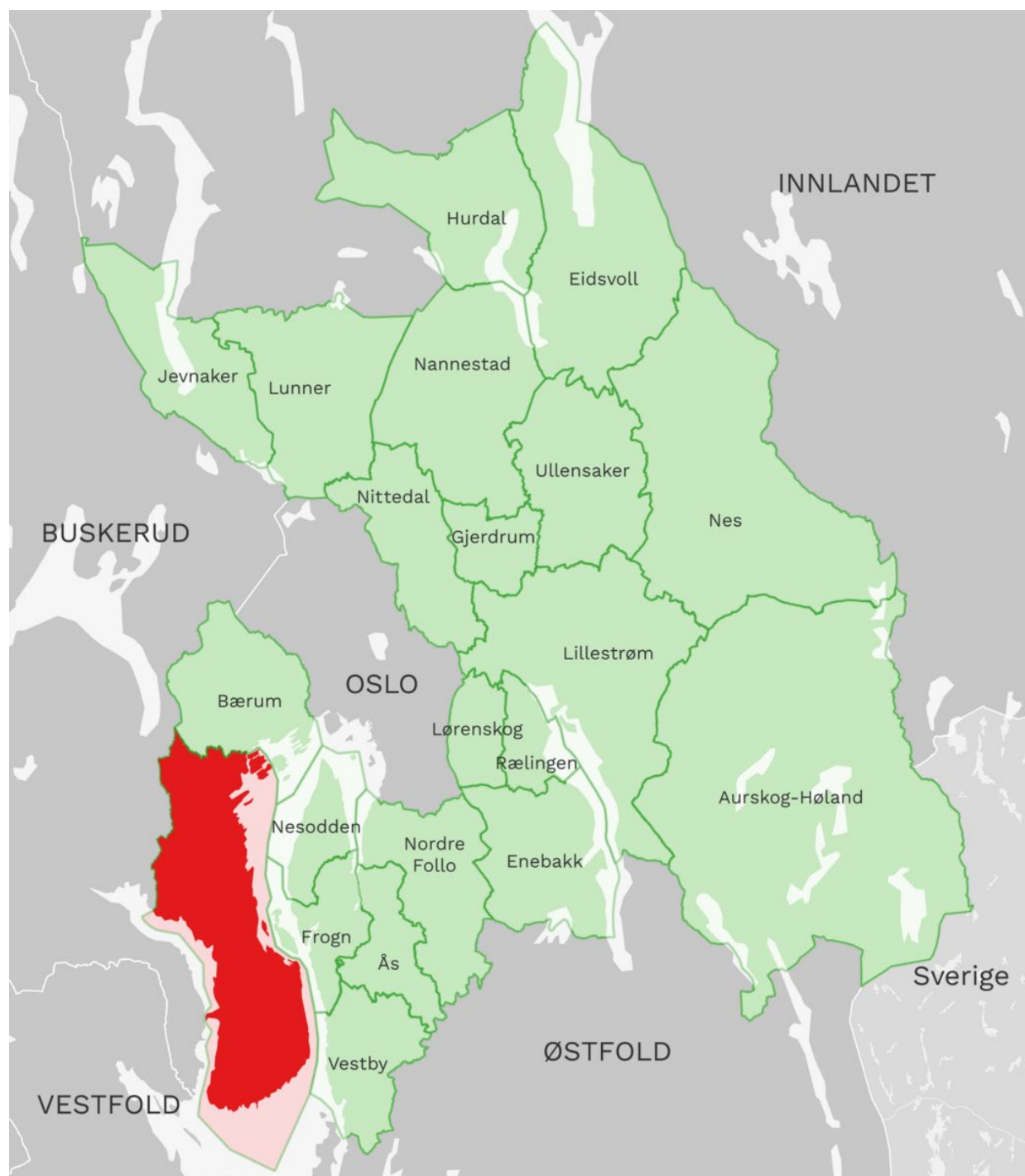
Med den oppfordringen vil jeg ønske medlemmene God Jul og Riktig Godt slektsforskerår i 2025.

Med hilsen
Sigbjørn Alapnes Elvebakken
Leder Slekt og Data Oslo/Akershus

Asker kommune

Forfatter Solveig Wyssenbach

Asker kommune ligger i Akershus fylke i Norge og har en rik historie som strekker seg tilbake til middelalderen. Området har vært bebodd siden steinalderen, og det er funnet flere arkeologiske funn som viser at folk har bodd her i tusenvis av år. I dag består kommunen av nesten 99.000 innbyggere. I vest grenser Asker til Drammen og Lier, i nord mot Bærum og mot øst, Oslofjorden.

Bildet er hentet fra snl.no

Det kan nevnes at rundt 1350 fantes det ca 350 gårdsbruk i Asker og på Hurumhalvøya. Svartedauen førte til at nesten halvparten av alle disse lå øde. I løpet av 1900-tallet vokste Asker betydelig, delvis på grunn av nærhet til Oslo, noe som førte til økt urbanisering. I 2020 ble Asker kommune sammenslått med Røyken og Hurum kommuner og man beholdt Asker som kommunenavn. Denne

sammenslåingen har bidratt til en enda større utvikling og vekst. Dagens sentrum av Asker med Heggedal, Slemmestad, Åros og Sætre preges av stadig byggevirkosomhet. Til tross for stor utbyggingen er landbruk en viktig del av næringsvirkosomheten i kommunen. Skogbruk er en stor del av næringen, men foregår mest i Hurum.

Kommunevåpenet

Det gamle kommunevåpenet som symboliserte Asker viste tre asketrær lokalt kjent som «askekaller». Det er kjent at Kongeveien gikk gjennom Asker og asketrær stod som en allé langs veien. Da en luring i Asker kommune sagde ned en allé med askekaller i påsken 2023 ble det baluba på Facebook og i Budstikka.

bildet er hentet fra lokalhistoriewiki.no

Fotocred: Kathrine Nordgård Larsen fra Facebookgruppa "Asker i dag"

Det nye kommunevåpenet er inspirert av at Asker har lang kystlinje, den lengste av alle kommunene i Akershus. Seilene symboliserer drivkraft og fremdrift. De tre seilene viser til at det var tre kommuner som ble sammenslått til en storkommune i 2020.

Bildet er hentet fra asker.kommune.no

Asker kommune

Asker er også kjent for sine vakre naturområder. Sems vann ble stemt frem som Askers tusenårssted og er en av Askers mange perler. Runden rundt vannet er en fantastisk tur i et vakkert landskap med lokalhistoriske steder på rekke og rad. Tusleturen rundt Sems vann går forbi beitende hester og kyr. Tveiterfossen er et yndet stoppested for å ta bilder. En avstikker og topptur til Skaugumåsen for å nyte utsikten kan anbefales.

Noen av de mest kjente landemerkene i Gamle Asker er Hvalstrand Bad, Dikemark, Asker museum og Oslofjordmuseet. Vil man ut på tur, kan jeg anbefale boken «Hele Halvøya» av Bjørn Heidenstrøm. Den inneholder turer i Asker, Røyken og Hurum.

Fotocred: deichman.no

Holmsbu kirke

Altartavlen i Holmsbu kirke. Fotocred: Solveig Wyssenbach

I Nye Asker er det noen steder man bare må besøke. Det første er Holmsbu kirke sørvest på Hurumhalvøya. Litt over et halvt år tok det å bygge kirken og den stod ferdig i mars 1887. Det tok likevel mange år før den ble så vakkert utsmykket som den er i dag. Henrik Sørensen tok initiativet og fikk med seg kjente kunstnere som Anita Greve, Gunnar Bergstø, Kåre Øijord, Knute Hermod Knutsen, Astrid Karlsen for å nevne noen. Disse dekorerte Holmsbu kirke innvendig på 1950- og 1960-tallet. Bildet under viser litt av interiøret. Det er mye mer å se enn dette bildet viser og det yter ikke den vakre kirken rett. Den må sees, oppleves, nytes og undres over.

Holmsbu billedgalleri

Det andre stedet er Holmsbu billedgalleri. For øyeblikket er det dessverre stengt da det er i en overtagelsesfase til Asker kommune. Dette er et kunstmuseum som huser kunsten til Henrik Sørensen. Henriks sønn, Sven Oluf Sørensen etablerte galleriet i 1963 og forærte eiendom og deler av farens kunstsamling til daværende Hurum kommune og historielaget i Hurum.

Holmsbu Badehotell

Det tredje stedet man bør oppleve når man er i Holmsbu er Badehotellet. Det ene rommet i spisesalen er dekorert av maleren Erling Clausen som malte rett på veggen. Det gir en ekstra spesiell følelse å innta et godt måltid i sånne omgivelser. Om du drar innom hotellet, ta en svipp gjennom de forskjellige rommene og bare nyt at du blir hensatt til en svunnen tid. For dette må bare oppleves. Utenfor står en gammel engelsk bil med gamle skilter. Alt dette gir en følelse av å bli satt tilbake i tid da pappabåtene kom med fedre fra Oslo i helgene om sommeren.

Fotocred: Solveig Wyssenbach

Maud

På rundtur på Hurumhalvøya bør man også stoppe og se polarskipet «Maud» som [Roald Amundsen](#) fikk bygget til hans andre ekspedisjon til [Arktis](#). «Maud» ble bygget hos båtbygger [Chr. Jensen](#) i [Vollen i Asker](#). Den var konstruert og ble bygget, spesielt for

Amundsens ekspedisjon gjennom [Nordøstpassasjen](#). «Maud» sank i 1930 og ble hevet i 2016 av Tandberg Eiendom og ført tilbake til Norge. Først kom den til Vollen hvor den ble bygget og så ble den ført sørover til havnen i Tofte hvor den ligger nå.

Polarskipet "Maud" i havnen i Tofte. Fotocred: budstikka.no

Kirker i kommunen:

1. Asker kirke	9. Røyken kirke
2. Filtvet kirke	10. Slemmestad kirke
3. Heggedal kirke	11. Teglen, Spikkestad kirke- og kultursenter
4. Holmen kirke	12. Vardåsen kirke
5. Holmsbu kirke	13. Østenstad kirke
6. Hurum kirke	14. Åros kirke
7. Kongsdelene kirke	
8. Nærsnes kirke	

Bilde av Hurum kirke.
Fotocred: Solveig Wyssenbach

Asker kirke var også en middelalderkirke, men brant i 1878. Den nye kirken er fra 1879. Vis-à-vis Asker kirke ligger det flere gravhauger som vitner om at dette var et viktig sted i vikingtiden.

Jeg har valgt kort å nevne kun fire av kirkene i Asker. Holmsbu har jeg allerede nevnt. De to eldste kirkene i Asker kommune er Hurum og Røyken kirke. Begge er middelalderkirker fra 1100-tallet og har du mulighet bør du besøke begge kirkene. Interiørene er spennende å oppleve og vitner om tider som er forbi.

Asker kirke på kvelden på Allehelgensdag.
Fotocred: Solveig Wyssenbach

I tillegg til Slekt og Data i Asker finnes det også flere historielag i kommunen. Asker og Bærum historielag vitner om samarbeidet som lenge har gått på tvers av kommunegrensene (slik som Asker og

Bærum Budstikke - lokalavisen som er kjent som Budstikka). Så er det historielag i Vollen, Heggedal og omegn, Røyken og Hurum.

Nettsteder jeg har tittet på og hentet noe info fra er følgende:

asker.kommune.no

budstikka.no

deichman.no

kirken.no

lokalhistoriewiki.no

snl.no

Slektsforskerdagen 2024

Reportasje ved Margaret H. Strand, Slekt og Data Østfold

Slektsforskerdagen fant sted, som skikk er, på Riksarkivet den siste lørdagen i oktober, den 26. Tema for dagen var: Hva skal barnet hete? Slekt og Data Østfold deltok også på arrangementet i år.

Dørene ble åpnet kl. 10.00 og AnnaMaria Tonnvik fra Arkivverket foretok den offisielle åpningen i Wergelandsalen en time senere.

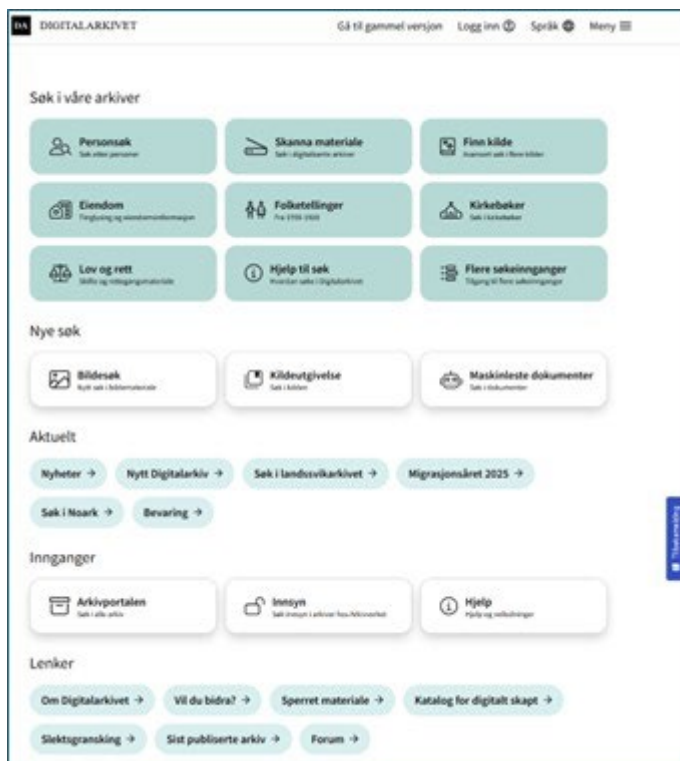
Riksarkivet

Åpningen:

Sigbjørn Elvebakken, leder i Slekt og Data Oslo/Akershus, åpnet og presenterte årets tema: Hva skal barnet hete? Han kom inn på norske navnetradisjoner og komplikasjoner når flere søsken skulle oppkalles med samme navn etter forskjellige slektninger. Han orienterte om dagens program, og forsikret oss at det ville være noe for enhver smak, noe som viste seg å stemme.

AnnaMaria Tonnvik, som er «områdedirektør for tilgjengeliggjøring» ved Arkivverket, ønsket de tilstedeværende velkommen til Riksarkivet og Slektsforskerdagen. Hun fortalte kort om arkivverkets tjenester og om dagens program.

Vi fikk høre om det omfattende arbeidet, av arkivansatte og frivillige, som ligger bak lanseringen av 1920-tellingen på nettet. Tonnvik forklarte også de forandringer som er i gang med Digitalarkivets nettside. På den nye siden vil det i en overgangsperiode være en knapp der man kan gå tilbake til den gamle versjonen, for de som måtte foretrekke det; og en knapp (til høyre i blått) der man kan gi tilbakemelding om hva man synes om den nye forsiden. Hun fortalte litt om den teknologiske utviklingen, og spesielt KI (kunstig intelligens), som muliggjør store forbedringer i søketjenestene på nettsiden.

Forsiden til Digitalarkivet

AnnaMaria Tonnvik fra Arkivverket

Foredrag

Det ble holdt tre foredrag under Slektsforskerdagen.

Hva skal barnet hete?

Kjetil Bergman Olsson, forfatter av boken: Navn i Norge, som gir en både humoristisk og saklig historisk bakgrunn til våre fornavn, holdt foredrag omkring temaet for Slektsforskerdagen: Hva skal barnet hete?

Kjetil Bergman Olsson

Navn i Norge, Alt om hva vi heter og hvorfor, utgitt av Aschehoug i 2023. Finnes også som e-bok. (Bilde: ark.no)

Bortsatte barn i arkivene

Undertegnede fikk privilegiet å være til stede på neste foredrag: «De bortsatte barnas historie – en reise fra Oslo til Østfold», med to ivrige og kunnskapsrike historikere, Karen-Marie Stokke fra ArkivØst og Johanne Bergkvist fra Oslo Byarkiv.

Mange barn fra hovedstaden ble satt bort til kommuner i Akershus og Østfold. Vi fikk en grundig innføring i årsakene til denne praksis, forholdene barna møtte og kildene i lokale arkiver man kan bruke for å finne opplysninger om disse barna. Vi fikk også følge et eksempel til et barnebarn som ville ha vite mer om sin bestefar som ble satt bort, og hvordan han fikk hjelp til å finne svar. De forklarte om lovgivningen fra 1741 og fremover til barnevernloven som kom i 1953, som berørte fattige og foreldreløse, og de forskjellige

kirkelige og offentlige instanser som ble organisert opp igjennom tidene for å hjelpe disse. Vi fikk se eksempler på fattige familier av arbeiderklassen i Oslos østkant, som ikke klarte å brødfø sine mange barn. Vi lærte mer om «kontoret for utsattes» protokoller, hjemstavnsregistre, helserådet og vergerådet, fattigkassens arbeid og plassering av fattige barn hos private på landet. Skoleprotokoller inneholder også mange nyttige opplysninger om barna, ble vi fortalt; samt bidragssaker, som kan finnes i både Statsarkivet, Oslo Byarkiv og andre lokale arkiv. «Hvordan få tilgang?» var et emne Stokke og Bergkvist tok opp, og det viser seg at det kan være ulik praksis på ulike arkiv. På tross av gjeldende klausuler, kan berørte parter søke om innsyn i farskapssaker og bidragssaker.

Kø for å få hjelp fra Fattigvesenet. Fra presentasjonen til Stokke og Bergkvist.

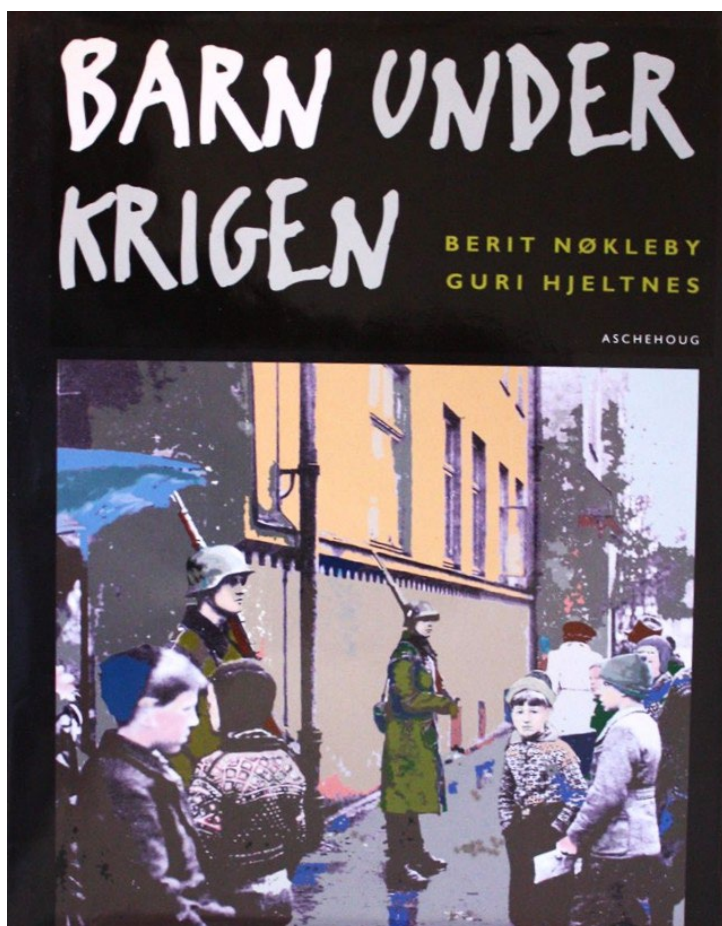

Foredragsholderne Karen-Marie Stokke og Johanne Bergkvist mottar takkeblomst fra leder Sigbjørn Elvebakken.

Barn under krigen

Ettermiddagens siste foredragsholder var Guri Hjeltne, professor, historiker, forfatter, journalist og direktør ved sentret for studier av Holocaust og livssynsminoriteter. Også denne gangen var barn i fokus, med emnet: Barn

under krigen. Hjeltne og Berit Nøkleby har skrevet en bok med denne tittelen, utgitt i 2010, som forklarer okkupasjonstiden ut fra barnas synspunkt, hva de opplevde av godt og vondt under denne tiden.

Barn under krigen, av Berit Nøkleby og Gur Hjeltne, utgitt i Oslo i 2012, Aschehoug. (Bilde: ark.no)

Kurs

+ og forfatter Liv Birgit Christensen fra Bærum holdt minikurs i emigrasjon. Det var et populært tema og rift om plassene, selv om kurset ble holdt to ganger i løpet av dagen.

Kurset i emigrasjon. (Bilde: Henning Pytterud, Slekt og Data Østfold)

Utstillere

Det var mange og varierte utstillere til stede, de fleste i foyeren i første etasje. Blant dem var følgende:

FamilySearch

FamilySearch, som drives av Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige, har vært pionerer i mikrofilming og digitalisering av genealogiske kilder i mange land, og i å gjøre disse tilgjengelig gratis for publikum. Det finnes FamilySearch sentre i flere norske byer der

besøkende kan få hjelp til å finne sine aner: Arendal, Bergen, Bodø, Drammen, Fredrikstad, Kristiansand, Moss, Oslo, Sandvika, Skedsmokorset, Skien, Stavanger, Tønsberg, Tromsø og Trondheim.

Tre entusiastiske frivillige fra FamilySearch: Solveig Wyssenbach, Johanne Hernes og ?

DNA og Slegt

Vidar Øverlie med tema: DNA og slekt. Øverlie er en erfaren slektsforsker og blogger fra Vestfold.

Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek

Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek, som vi kjenner som [ARBARK](https://www.arbark.no), var en av organisasjonene med stand. I tillegg til materiale om arbeiderbevegelsens historie har de også personkilder, fotografier mm. av interesse for slektsgranskere.

Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek har en lesesal for publikum i Folkets Hus ved Youngstorget i Oslo. Les mer her: https://www.arbark.no/Kontakt_og_Besok.htm

ArkivØst

ArkivØst er en institusjon for deponering av arkivkilder fra eierkommuner i Østfold og Akershus samt Østfold Fylkeskommune. Her finner man de lokale kildene slik som

skoleprotokoller, fattigvesenets protokoller (inkludert hjemstavnsregistre), kommunale tellinger, mm. Arkivet befinner seg i Sarpsborg og tar gjerne imot besøkende fra publikum.

Historiker Karen-Marie Stokke svarer på spørsmål ved standen til ArkivØst.

Oslo Byarkiv

Spesialkonsulent, historiker og forfatter Johanne Bergkvist representerte Byarkivet, som har lignende kilder som ArkivØst, men fra hovedstaden. Man finner også adressebøker,

skattemanntall, borgerbrev og mye som ikke er digitalisert og lagt ut på Diigitalarkivet ennå.

Norsk Slettshistorisk Forening

[NSF](#) er landets eldste forening for slektsgranskning. De utgir tidsskriftene Norsk Slettshistorisk Tidsskrift, og Genealogen. De selger også bøker og slektstavler, og har mange

verdifulle ressurser på nettsiden, blant dem Slettshistoriewiki:

<https://www.genealogi.no/wiki/index.php/Portal:Hovedside>

Jan Edner fra Slett og Data O/A i samtale med representanter fra Norsk Slettshistorisk Forening

Norske Postkortsamlere

Et originalt innslag var standen til Norske Postkortsamlere. Mange lokalhistorikere og slektsgranskere rundt om i landet samler på gamle postkort, som er ypperlig for å illustrere

slettshistorien med. Der ser vi hvordan stedene så ut for mange år siden. Foreningen har nettsiden: <https://www.postkortklubben.no/>

Sør-Østerdal Slettshistorielag

Laget, som ble stiftet i 1991, har nettsiden: <https://www.sor-osterdalslekt.no/> der man kan lese mer om hva de driver med, og de utgir

tidsskriftet «Tjukke Slekta».

I tillegg til de regulære besøkende, kunne vi glede oss over besøk av firbeinte. Skjønt fylogenetiske slektstrær tror jeg ingen av oss i Slett og Data har noe særlig erfaring med!

DIS-Väst (Sverige)

[DIS-Väst](#) er vår nabo fra Sverige, en regional avdeling av DIS-Sverige, som tilsvarer Slekt og Data. Ettersom mange av våre forfedre fra hovedstaden, Akershus og Østfold innvandret fra Sverige for å finne arbeid, er det viktig med et samarbeide over landegrensen, til gjensidig fordel. DIS har utrolig mange gode ressurser for de som forsker på svenske aner. DIS-Väst utgir et digitalt medlemsblad, Disketten, som sendes ut til medlemmene 4 ganger i året, mens landslaget DIS utgir bladet Diskulogen, som kommer i posten til alle medlemmer.

Ullern, Røa og Bygdøy Historielag

[Ullern, Røa og Bygdøy Historielag](#) er et aktivt lag med kulturelle røtter i gamle Ullern sogn i Aker.

Slekt og Data Oslo/Akershus

Vertskapet, Slekt og Data Oslo/Akershus, var selvfølgelig godt representert i diverse oppgaver.

Sissel Marit Bue og Else E. Granum fra styret i Slekt og Data Oslo/Akershus tok seg av påmelding til minikurset om emigrasjon, som hadde begrenset antall plasser i hver sesjon.

Exploring Norwegian Genealogy

Liv Birgit Christensen og undertegnede har i fjor gitt ut en bok om norsk slektsgransking i USA, på engelsk, med tittelen: Exploring Norwegian Genealogy, for å hjelpe norsk-amerikanere og andre etterkommere av nordmenn i utlandet å forske på sine røtter via online kilder. Christensens blogg, som er hovedsakelig på engelsk, finner man på: <https://genealogicalresearchnorway.blog/>

Liv B. Christensen ved sin stand: Exploring Norwegian Genealogy

Slektsprogrammer

I 2. etasje kunne man treffe representanter fra følgende slektsprogrammer: [Embla](#), [Brother's Keeper](#), [Legacy](#) og [Reunion](#) (Mac). Der kunne man få kyndig veiledning fra erfarne brukere. Slett og Data O/A har brukergrupper for alle

disse programmene, og Slett og Data Østfold for Legacy. Den siste versjonen av Legacy, som har flere og forbedrede funksjoner, er nå tilgjengelig til gratis nedlasting!

Lokalhistoriewiki

Lokalhistoriewiki var representert ved bl.a. seniorrådgiver Chris Nyborg. [Wikien](#) er en rik kilde til opplysninger for lokalhistorikere så vel

som slektsgranskere. Den drives av Norsk Lokalhistorisk Institutt ved Nasjonalbiblioteket

Søkehjelp

En stor lesesal i 3. etasje var forbeholdt søkehjelp og hjelp med DNA, der mange

erfarne slektsgranskere fra Slett og Data tilbød de besøkende sine tjenester.

Søkehjelp i lesesalen

Slett og Data

Også i 3. etasje var det representanter fra Slett og Data som orienterte om den nye tjenesten som er blitt lansert på nettsiden til

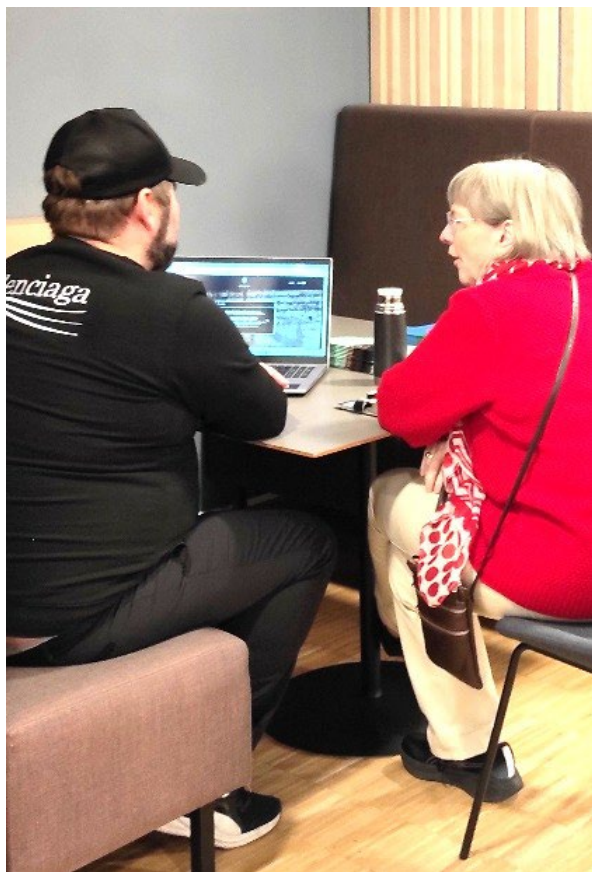
Slett og Data i høst: [Kildeveiviseren](#); samt om den populære databasen [Gravminner](#).

Riksarkivet

Riks/Statsarkivets veiledningskrank var bemannet, slik at man kunne få svar om spørsmål relatert til arkivkilder og fremgangsmåten for å bestille innsyn i disse. Se mer om dette på deres nettside:

<https://www.arkivverket.no/om-oss/besok-oss/riksarkivet-og-statsarkivet-i-oslo#!#block-body-1> Bestilling av arkivmateriale foretas gjennom Arkivportalen. Det er nå inngang til Arkivportalen fra den nye forsiden til Digitalarkivet.

Spør Kai-Samuel

Kai-Samuel Vigardt, slektsforsker og styremedlem i Slekt og Data Østfold, kjent fra TV programmet Ukjent Arving der han samarbeider med Tarjei Strøm, hadde sin egen krok «Spør Kai-Samuel» der han tilbød hjelp til å finne opplysninger. Hans spesialfelt er «reisende» røtter.

Kai-Samuel Vigardt tilbyr slektshjelp.

(Bilder av Margaret H. Strand med mindre annet er oppgitt)

Ti juleskikker med eldgamle røtter

Ragnhild Nordahl Næss
kommunikasjonsrådgiver Universitetet i Stavanger

Bakgrunn: Juletradisjonene våre har sterke bånd til førkristen tid. Det handlet om å markere den mørkeste tiden på året.

Julefeiringen vår har røtter langt tilbake i tid.

Her får du noe en oversikt over juletradisjoner med riktig gamle røtter.

Juleøl

Juleøl skal ha blitt brygget i mer enn 4000 år.

Å drikke juleøl var synonymt med å feire jul: Vi drakk jøl.

Øl er brygget på spirende korn, som ble sett på som hellig. Øl skulle derfor gi livskraft.

I Gulatingsloven ble det lovfestet at det skulle brygges øl til jul, og det skulle drikkes opp innen jula var over.

Juleøl var altså påbudt.

Drikkehorn. (Foto: Universitetet i Stavanger)

Germanernes drikkeskikker var kjent allerede da

Romerriket var på sitt største på 200-tallet. Det var strenge regler for drikke og servering av mjød og øl.

Med drikken inngikk de avtaler og allianser.

Halm til jul

Den gylne halmen var hellig og har blitt tillagt spesielle egenskaper. Fra hele landet kjenner man skikken med å ta inn halm i stua til jul.

Halmen ble båret inn i stua julaften og der lå folk på flatseng julenatten.

Folk forestilte seg nemlig at under årets lengste natt, var det tryggest å være samlet.

Den magiske kraften i julehalmen kunne også verne dyrene mot sykdom og uhell i fjøset.

Halmen ble bundet opp i kors og hengt opp til vern. Folk laget takkroner og uroer for å henge over bordet i huset eller over barnas seng.

I dag er det vanlig å pynte med for eksempel halmbukker eller juletrepynt av halm.

Julekrydder

Krydder var svært kostbart da det kom til Europa i middelalderen.

I begynnelsen var det derfor bare konger, adelsfolk og geistlige som hadde råd til å spise denne dyrebare skatten.

Krydder og urter ble brukt både for de medisinske egenskapene og for smakens skyld.

Den kjente abbedissen Hildegard av Bingen anbefalte krydderkaker med kanel, muskat og nellik. Det skulle virke beroligende for kropp og sjel.

I dag kan vi følge gamle råd og benytte de nevnte krydderne mot førjulsstresset. Ingrediensene finnes også i pepperkaker, så ta en bit, om ikke annet for nervenes skyld.

Krydder ble ikke bare brukt i pepperkaker, men også i drikke.

Vår julegløgg er en nordisk variant av glühwein, som er varm, krydret vin. Krydder, urter og honning ble tilsatt vinen for å forbedre smaken og for å gi den medisinske egenskaper. Krydret vin har tradisjon helt tilbake til Hippokrates, legekunstens far, som levde omkring 500 f.Kr.

Vintergrønt

Når vi pynter med vintergrønt til jul, tar vi del i en lang tradisjon.

Å ta inn einer, gran eller furukvister symboliserte evig liv og solens udødelighet. Ved å ta inn vintergrønt førte de livet inn i huset.

Grønne busker med røde bær, som barlind og kristorn, har også en sterk symbolkraft.

Rødt er også en farge som er tillagt en sterk kraft.

Rødt er fargen til blodet, selve livets farge. Rødfargen er guddommelig og representerer høytid, både før og nå.

Lysfest

Onsdag 21. desember er det vintersolverv.

Før i tiden var det vanlig skikk, få dager før julaften å la et lys brenne gjennom den mørkeste og lengste natten i året.

De første lysene ble laget av bivoks til bruk i gudstjeneste og kom til landet med kristendommen. I flere graver fra vikingtiden, blant annet i Gunnarshaugene på Karmøy, er det gjort funn av voks som sannsynligvis er fra lys.

Etter den romerske kalenderen var 13. desember vintersolverv og den lengste natten i året.

Lussi langnatt var en magisk natt fylt av overtro og uhygge, og man måtte holde seg innendørs. Vintersolvervets helgen i kristendommen opptrer med lys. Lucia, en ung kvinne som led martyrdøden 13. desember år 303, er lysets helgen, og navnet betyr «den lysende».

Grøt

Grøten har lange tradisjoner i norsk kultur og ble spist både til frokost, middag, dessert, i bryllup og i begravelse. Både brødet og grøten er like gammelt som jordbruket som kom hit i slutten av steinalderen. Første kornsorten som ble dyrket var bygg. Kornet, som er et av de viktigste produktene i jordbruket, har hatt stor betydning i feiringen av Jól eller solsnu og fortsatt i dag hører ekstra godt bakverk med til julefeiringen.

Skikken med mandel i grøten stammer fra middelalderen og Frankrike. Den som finner mandelen blir kveldens festkonge.

Fugler

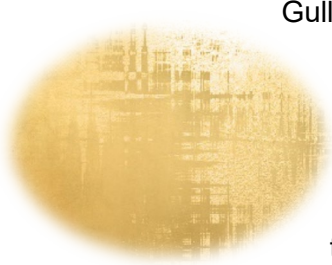
Fugler hører til den tradisjonelle julepynten, som et varsel om at et godt nytt år skal komme. Og setter du opp julenek til småfuglene?

Småfuglene ble gjerne kalt tidende – altså budbringere. I tidligere tider var det viktig at det kom fugler i juleneket. Det var et varsel om at neste år skulle bli et godt og fruktbart år.

Foto: Nasjonalbiblioteket

Pynte med gull

Gull har vært gudenes metall opp gjennom store deler av forhistorien.

Mennesker i viktige posisjoner har lånt litt av glansen gjennom å bære smykker av gull. I religiøse og politiske sammenkomster som ved Jól hadde gullet en viktig funksjon.

Og de store vendepunktene i årssyklusen, der solen snudde, har inntatt en sentral plass i de fortidige menneskers bevissthet.

Midtvinter er et sentralt vendepunkt og en kritisk fase når solen skulle lokkes tilbake. Slike vendepunkt vinner også innpass i ulike materielle uttrykk – som

gullbrakteater. Og hvem vet, kanskje assosierte jernaldermennesket gullet i

brakteatene med det gygne skinn i modent korn.

Gullbrakteater er små, men rikt dekorerte gullsmykker fra folkevandringstiden, mot slutten av jernalderen. De består av en tynn rund gullplate som ble båret rundt halsen som smykker. De kan ha vært amuletter.

Såkake

Kornet er en hellig gudegave. Man trodde at kraften samlet seg i de siste nekene på åkeren. For å fange livsånden og fruktbarheten og føre den tilbake til dyrene og jorden ble det bakt et brød av det siste kornet, ei såkake.

Denne sto framme hele jula. Slik opptok den de sterke kreftene i høytiden.

Smulene som var igjen ble strødd utover åkeren sammen med såkornet for den nye avlingen, slik sikret man at kraften ble tilbakeført til åkeren.

Foto: Anne Lise Reinsfjell, Norsk folkemuseum

Julenissen

Den rike høvdingen eller småkongen ble etter sin død lagt i haug ved gården. Odelshaugen etter den som ryddet eller eide gården, var en eiendomsmarkør.

Troen på de underjordiske kreftene og at forfedrene levde videre kom til uttrykk gjennom ofringer.

Det var ofringer av øl og mat til haugkallen ved store høytider, og særlig ved Jól da skillet mellom lyset og mørket var svakt.

Trolig var det denne skikkelsen som etter kristningen flyttet inn i fjøset og skulle ha grøten servert der på julekvelden for ikke å lage bråk.

Og vår julenisse er en blanding av den gamle haugbonden og helgenskikkelsen St. Nikolaus. Fortsatt er det jo noen som setter ut grøt til nissen i jula.

Kirkebokgruppa O/A's utflukt til Christiania Tukthus

Kjell Evensen, Kirkebokkoordinator, Slekt og Data Oslo/Akershus

Tirsdag 20. november deltok 15 fra kirkebokgruppa på en utflukt til Oslo byarkiv, Tukthusmuren og Prinds Christian Augusts Minde.

Vi har tidligere besøkt kirker og andre institusjoner i Oslo for å skaffe oss inntrykk fra de menighetene vi transkriberer fra, til nytte og inspirasjon i arbeidet. Denne gangen var turen kommet til Christiania Tukthus' menighet, velvillig og spennende arrangert av Johanne Bergkvist, Oslo Byarkiv.

Dagens program:

12:00 Fremmøte i Oslo byarkiv, enkel lunsj

12:30 Foredrag om Christiania Tukthus ved Johanne Berkkvist

13:30 Avmarsj til Tukthusmuren

14:00 Visning ved Tukthusmuren av Johanne Bergkvist

14:30 Visning ved Prinds Christian Augusts Minde av Caroline Juterud

15:00 Visning av spinneriet i Prinds Christian Augusts Minde ved Franz Petter Schmidt

Noen inntrykk fra utflukten:

Oslo byarkiv

Vi ble hyggelig mottatt i Oslo byarkiv av historiker Johanne Bergkvist til en enkel lunsj. Hun tok oss deretter gjennom historien til Christiania tukthus og forholdene for de som den gang levde på skyggesiden.

Følg gjerne disse linkene:

[Bekjendte Nat-Frøken](#) , [På Tukthuset med dem](#) og [Tukthusets faste klientell](#)

Tukthusmuren (Foto: Kjell Evensen)

Muren etter Christiania Tukthus

Johanne viste oss restene i Calmeyers gate etter muren rundt Christiania tukthus. Tukthuset utgjorde et stort område fra dagens Arbeidersamfunnets plass ned mot Storgata.

Prinds Christian Augusts Minde

Caroline Juterud ved Oslo byarkiv viste oss Prinds Christian Augusts Minde (Mangelsgården) i Storgata 36 og ga oss historien om hvordan denne institusjonen etter hvert overtok etter Christiania tukthus som byens tukthus.

Se gjerne: [Bacheloroppgave HIS3090](#)

Prinds Christian Augusts Minde (Foto: Johanne Bergkvist)

Spinneriet i Prinds Christian Augusts Minde

Johanne Bergkvist skaffet oss også tilgang til spinneriet i Prinds Christian Augusts Minde gjennom spinneriets leietaker kunsthåndverker og tekstilkunstner Franz Petter Schmidt. Han ga oss et sterkt inntrykk av hvordan de innsatte kunne bli utnyttet gjennom arbeidet.

Se gjerne: <https://khio.no/ansatte/franz-petter-schmidt>

Fra Spinneriet (Foto: Kjell Evensen)

Franz Petter Schmidt (Foto: Johanne Bergkvist)

Vi takker Johanne Bergkvist for å ha satt sammen et særs spennende og interessant program, og alle tre foredragsholderne for respektive lærerike innlegg.

«Begravede i Oslo» og andre kommuners søk for gravlagte er stengt

Arne Mathisen, Gravminneleder, Slekt og Data Oslo/Akershus

Oslos egen søkeside for gravlagte i Oslo er nå stengt etter at Vitec som eier Ecclesia har opprettet en ny søkeside for gravlagte som heter [Grav.no](https://www.grav.no/search) (<https://www.grav.no/search>). Det sammen gjelder også for flere kommuner i Akershus som hadde egne men noe enklere søkemuligheter.

Ecclesia er det datalagrings systemet for gravlagte som de fleste kommuner i Norge benytter. Hensikten med Grav.no er at man skal kunne søke ett sted etter gravlagte over hele landet. Det viser seg imidlertid at ikke alle kommuner som benytter Ecclesia er søkbare på [Grav.no](https://www.grav.no). Etter det jeg har testet er det i alle fall fire kommuner i Akershus (kanskje flere) av de som benytter Ecclesia, som ikke er søkbare på Grav.no. Det gjelder Lillestrøm, Frogn, Nesodden og Rælingen. De hadde heller ikke egne søkesider fra før. Mulig de kommer til senere?

Det er videre tre kommuner i Akershus, Jevnaker, Nannestad og Ullensaker, som ikke benytter Ecclesia, men et annet datalagrings system. De vil naturligvis ikke bli søkbare på Grav.no med mindre kommunene bytter over til Ecclesia.

Oslo har i tillegg fått opprettet et søk hos [Grav.no](https://grav.no/search?kom=0301) (<https://grav.no/search?kom=0301>) som er avgrenset til Oslo kommune. Ved søk vil man få opp stort sett de samme opplysningene som på begravedeioslo, men med en helt annen layout. Det som mangler er gravlagt dato.

Bærum har en egen søkeside (baerum.grav.no), lik den Oslo hadde. Så langt fungerer den som tidligere. Svakheten med Bærums søkesider er at man ikke får opp fødsels og døds datoer for gravlagte hvor graven er slettet. De opplysningen får man imidlertid opp på Grav.no.

Gravminner til Slekt og Data vil fortsatt være den beste landsdekkende søke-muligheten for gravlagte, både fordi vi har med alle kommuner og at vi i tillegg har med nedlagte og private gravplasser, som ikke er registrert i Ecclesia. Takket være våre frivillige fotografer har vi i tillegg opplysninger om en rekke gravlagte (gamle graver), registrert ut fra opplysninger på gravminnet og som ikke er registrert i Ecclesia.

Den fordelene grav.no har er at den er langt bedre oppdatert når det gjelder nyere gravlagte, men bare i de kommuner som er søkbare på grav.no.

Største samling av lokale tillitsvalgte

Onsdag 30. oktober gikk høstens lokale samling for tillitsvalgte i Slekt og Data Oslo/Akershus av stabelen, og aldri før har så mange ledere/kontaktpersoner for lokale grupper, faggrupper og styret vært sammen. Det var bare to av de inviterte som ikke kunne delta.

Kvelden startet med at leder Sigbjørn Alapnes Elvebakken ønsket velkommen, og gikk gjennom kontaktordningen som er etablert mellom styret og de ulike gruppene. Alle lag og grupper har nå en fast kontakt i styret, som de kan snakke med om aktuelle saker.

Deretter presenterte Sissel Marit Bue noen av de viktigste resultatene fra medlemsundersøkelsen som Slekt og Data sentralt gjennomførte tidlig i høst. Alle medlemmer fikk tilsendt et spørreskjema pr. epost, og de fikk inn over 4.000 svar. Undersøkelsen viser bl.a. at mange har vært medlem i lang tid, med 67% som har vært medlem i mer enn ti år. Gjennomsnittsalderen er noe over 70 år. Undersøkelsen gir svar på spørsmål om hva medlemmene synes om organisasjonens aktiviteter, og gir noen

signaler om veien videre. Mer utførlig presentasjon av disse resultatene kommer senere.

Etter en pause med påfyll av kaffe og kjeks presenterte Sissel Marit Bue kort den nye kildeveiviseren. Den ble lansert på slektsforskerdagen, men skal videreutvikles i lang tid fremover og fylles på med ytterligere innhold. Foreløpig er den tilgjengelig for alle, men den vil etter hvert bli stengt for andre enn de som er medlem av Slekt og data. Se www.kildeveiviseren.no.

Til slutt ledet Roar Johnsen forsamlingen gjennom en idédugnad, hvor alle fikk anledning til å komme med sine innspill på noen mer åpne spørsmål enn de som var brukt i medlemsundersøkelsen. Det kom inn mer enn 300 post-it lapper med tips, kommentarer og idéer, som vil bli bearbeidet og benyttet av styret på et senere tidspunkt.

Sigbjørn Alapnes Elvebakken takket til slutt alle for fremmøtet og bidragene i løpet av kvelden.

Foto: Solveig Wyssenbach

AKTIVITETER

I OSLO/AKERSHUS

Alle er velkomne til å delta på våre aktiviteter. Både medlemmer og ikke medlemmer

HJEMMESIDEN TIL OSLO/AKERSHUS

<https://www.slektogdata.no/oa>. På førstesiden blir det lagt ut nyheter, du finner aktiviteter, informasjon om aktuelle prosjekter, kurs og mye annet.

OVERSIKT OVER VÅRE AKTIVITETER

For nærmere informasjon om kurs, påmeldinger og annet se vår hjemmeside

<http://slektogdata.no/nb/vare-aktiviteter-i-oslo/akershus>.

I hovedtrekk gjennomfører vi våre aktiviteter til oppsatte dager med unntak av juni, juli, august og desember. Endringer kan skje fort, så følg med på våre hjemmesider.

ÅRLIG HOVEDARRANGEMENT

Vi gjennomfører årlig et større arrangement «Slektsforskerdagen» på Riksarkivet i oktober.

Dette er en storsatsning som samler slektsforskere. Her er det forskjellige foredrag og mange utstillere.

RIKSARKIVET, SLEKTSVEILEDNING

Første onsdag hver måned kl. 12-17
Hvor Riksarkivet, Sognsveien 221, Oslo.

MEDLEMSMØTE

Første onsdag i måneden har vi medlemsmøte i Wergelandsalen på Riksarkivet.

Møtene starter med et foredrag og fortsetter med diskusjoner over en kopp kaffe.

OSLO BYARKIV, KURSSAMARBEID

Vi samarbeider med Oslo byarkiv om slektsforskningskurs i Oslo, og kilder til lokalhistorie i Oslo. Vi legger disse ut i vår arrangementskalender.

Vi trenger veiledere på Oslo byarkiv

BRUKERGRUPPER

EMBLA

Møtes den 3. tirsdagen hver måned kl.

18:00 - 21:00

Kontakt: Dag Halgard,

dag.halgard@gmail.com

BROTHER'S KEEPER

Møtes den 2. tirsdagen hver måned kl.

18:00 - 21:00

Kontakt: Otto Jørgensen,

otjoerge@online.no

REUNION

Møtes den 2. torsdagen hver måned kl.

18:00 - 21:00

Kontakt: Bjarne Tveiten,

reunionformac@gmail.com

LEGACY

Møtes den 1. tirsdagen hver måned kl.

18:00 - 21:00

Kontakt: Jens Kaasbøll,

jensj@ifi.uio.no

TRANSKRIBERINGSUGNAD

Kirkebokgruppa O/A gjør kirkebøker
søkbare i Digitalarkivet, arbeider
hjemmefra og møtes annenhver tirsdag fra
kl. 10:30 i Øvre Slottsgat 2B, Oslo, til
tydehjelp og samvær.

Kontakt: Kjell Evensen
kirkereg@oa.slektogdata.no

DNA

Møtes den siste torsdagen hver måned kl.
18:00 - 21:00

Kontakt: Jan Hallangen
hallangendna@gmail.com

LOKALE GRUPPER

Slekt og Data Asker
SOLVEIG WYSSENBACH
asker@oa.slektogdata.no

Slekt og Data Aurskog-Høland
EVA MARIE GRAN
a-h@oa.slektogdata.no

Slekt og Data Follo
ELSE EDVINSEN GRANUM
follo@oa.slektogdata.no

Slekt og Data Frogn
ANNE GULLIKSEN
frogn@oa.slektogdata.no

Slekt og Data Tanum
BERIT KLOUMAN
tanum@oa.slektogdata.no

Slekt og Data Øvre Romerike
SOLVEIG BERGH
romerikeoevre@slektogdata.no

Slekt og Data Høvik
ANNE MIKKELSEN ØDEGAARD
hovik@oa.slektogdata.no

STYRET I SLEKT OG DATA OSLO/AKERSHUS

LEDER
Sigbjørn Alapnes Elvebakken
leder@oa.slektogdata.no

STYREMEDLEM
Sissel Marit Bue
sissel.marit.bue@gmail.com

NESTLEDER
Else Edvinsen Granum
nestleder@oa.slektogdata.no

STYREMEDLEM
Carl Birger van der Hagen
c.b.van.der.hagen@medisin.uio.no

KASSERER
Dag Anders Kjærnes
kasserer@oa.slektogdata.no

STYREMEDLEM
Lars Jostein Halseth
ljos-ha@online.no

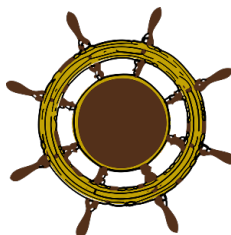
SEKRETÆR
Roar Johnsen
roajohns@online.no

STYREMEDLEM
Svein Georg Asak
sveinasak@gmail.com

STYREMEDLEM
Jan Edner
edner.jan@gmail.com

*VI ØNSKER
ALLE VÅRE
MEDLEMMER
EN RIKTIG
GOD JUL*

*TAKKER
FOR DET
GAMLE
ÅRET*

*OG GLEDER
OSS TIL Å
MØTE DERE
IGJEN I 2025*